

Analar fikirlərini ifadə edə bilirlər. Atalarsa, adətən susaraq danışirlar. Analar fikirlərini, içinin yanğısını başqalarıyla bölüşə bilirlər, atalarsa özləriylə. Əvvəlcədən danışmışdıq. Məni yolda gözləməliydi. Bir-birimizi tanımasaq da, onu gören kimi tanıdım. Yazıdan, telefondan uzaq bu adamı yüz adamın içindən tanıyardım. Xəyali baxışlarından.

17-ci yazı

(Əvvəli ötən saylarımızda)

Xəyalları uzaqlarda olan bu sakit adamla ilk söhbətimiz Yenibad kəndinin girişində, Kür qəsəbəsi yolunun üstündə düzəldilmiş şəhid bulağından başladı.

"Bunu Cavidlə Çingiz üçün tikdirmişik"...

Bu sakit adamın xəyali baxışları özünə rahatlıq tapan kimi birdən-birə canlandı. Atanın baxışında, üzündə qərribə bir sevinc əmələ gəldi. Təsəlli sevinci. İki şəhid oğlunu yaşadan və əbədləşdirən təsəlli.

Əlini uzadıb yaxınlıqdakı dayanacağı göstərdi. Üstündə Cavidlə Çingizin böyük şəkilləri olan dayanacağı. "Onu da düzəltmişik ki, həm də maşın gözləyənlərə rahat olsun".

Bu da bir təsəlli. Amma, deyəsən, təsəllilər hələ bitmir...

"Şəhid qardaşlar bulağı"

çox gözəl zövqlə, müasir üslubla klassik üslubun sintezində hazırlanmış məqbərəyə bənzəyir. İçeridə bulaqların üstündə Cavidlə Çingizin, yuxarı hissədə kompleksin divarı boyu bütün Şəmkir şəhidlərinin şəkilləri. Özünü külləri başqa Şəmkir şəhidlərindən ayırmayıblar.

Gəncə yolunda, Şəmkinin girişində, kəndlərinin giriş və çıxışında da şəhid qardaşların böyüdülmüş şəkilləri vurulmuş lövhələr qoyulub.

Bu, İlham atayla Faya ananın övladlarını yaşatmaq üçün etdiklərinin bir qismidir.

Mən kəndə çatanda gün günortanı ötmüşdü. Bulaq kompleksinə baxıb şəkil çəkdim.

Bəlkə də, mən bu kompleks qarşısında şəkil çəkirdən mininci adamam. Növbəti şəkil bundan da gözəl olacaq...

Eve getdik. Evdə bizi hamıdan çox tanıdığım, telefonla danışdığım, əksər məlumatları aldığı, bütün şəhid anaları kimi doğma bildiyim, amma üzünü görmədiyim Faya ana, şəhidlərin başqa doğmaları, qohumlar gözləyirdilər.

Belə yerə gedəndə səfərin səbəbi, mahiyyəti bəlli olsa da, nədən başlamaq çətin olur. Qısa zaman kəsiyində az da olsa, hamıya diqqət yetirirsən. Kimin nə demək istədiyini, nəyi dey

bilməyəcəyi yerə dikilən baxışından bilinir.

Hərbdə olanda bir əsgerimiz minaya düşmüşdü.

Şükürlər ki, təkə ayaq barmaqları zədə almışdı. "Onun valideynlərinə nə deyəcəm, necə üzləşəcəm?" sualı məni rahat buraxmırdı. Amma tam müalicə etdirib sağaltmışdım.

Valideynləri məndən ürəkli çıxdılar. Məni qucaqlayıb: "Siz olmasanız, ayağı kəsilərdi. Allah sizə kömək olsun", - deməsi məni özümə qaytardı. Rahatlandım. Elə bil üstümdən dağ götürüldü.

İlk arzüm şəhidlərimizi ziyarət etmək idi. Hava çox isti olduğundan bir az gözləməli olduq.

Şəhidlərin övladları, 4 uşaq - 3 oğlan, bir qız evdə oyan-bu yana qaçırdılar. Hər addım səsinde ürək çırpıntısı döyünürdü. Mənim duyduğum ürək çırpıntısı. Bu uşaqların mənə verəcəkləri sual gözlərindən kirpik-kirpik tökülürdü. Bəlkə də, özləri də bilmirdilər, o sualı kimə və nəyə görə verirlər. Amma suallar aramızda tökülürdü. Vərəqə tökülərsə, gələcəyin işidir. Söz-söz, sətir-sətir...

Səfərin məqsədini, vəziyyəti izah edəndən sonra Faya ana "Mən danışacaqqlarımı danışmışam. Demişəm. Başqa nələr olarsa, əlavə deyərəm", - deyib, qohumlara keçid elədi. Hamı iki kəlmə danışib susurdu. Ona görə dedim ki, qəbiristanlığa gedək, həm də yol boyu söhbət edərik.

Qəbiristanlıq kəndin girişindədir. Maşınla gələndə yanından keçmişdim.

Qəbiristanlığın girişində, sağ tərəfdə kəndin şəhidləri olan Cavid və Çingizin toz-torpaq dolmasın deyə üstü damlı, yanları şüşəylə bağlanmış məzar kompleksi yerləşir. İçerisi gül-çüçək, əklillərlə bəzədilmiş bu məkandan gəlib gedənlərə postda dayanmış döyüşçü gözüylə iki cüt göz baxır. Canlı, indicə danışacaq kimi. Şəhidlər hamıyla baxış diliylə danışdı. Elə biz də.

...Dua oxundu. Rəhmət diləndi. Onların həmişə qəlblərdə yaşayacaqları ifadə olundu. Şəkil çəkdirildi.

Aparata gün düşdüyündən

"Şəhid qardaşlar" kitabı

və məkan qapalı olduğundan şəkillər yaxşı alınmadı. Gedəndə onsuz da bir də ziyarət edəcəyimi, şəkli növbəti görüşdə bir daha çəkəcəyimi bildirdim.

İlham ata Cavidlə Çingizin uşaqlığından, hərbiyə getmələrindən, qəhrəmanlıqlarından söhbət açdı. İlk baxışdan adamın doğması bildiyi ata daha çox şəhid övladları üçün etdiklərindən, etmək istediklərindən danışdı. Axşamın sakitliyi səsi, sözü adamdan oğurlamaq istəyirdi.

Bulaq abidə kompleksi axşam çox gözəl görünürdü. İçəridən və bayırdan yanan işıqlar içəridəki şəkilləri bayıra çıxarırdı. Ucaldılan Azərbaycan və Türkiyə bayraqları bura gələnləri, yoldan ötənləri salamlayırdı. Kənd camaatı, Kür qəsəbəsinə gedənlər maşını saxlayıb bulaqdan su içib, şəhidlərimizə rəhmət diləyirdilər.

Axşam çəkilən şəkillər gündüz çəkilənlərdən yaxşı alındı.

İlham ata kompleksin yanındakı böyük ərazidə park salacaqlarını dedi. Havanın bir az sərinləşməsinə gözləyirdilər.

Şəhidlər üçün yaradılan bu şəraitə müəyyən mənada köməklik göstərən xeyriyyəçilər Elbrus Əliyevin və Zəkulla Abbasovun zəhməti də unudulmadı.

Abidə bulaq kompleksi ilə park gözəl bir ansambl yaradacaq. Buralar daha gözəl görünəcək.

Evde Cavid və Çingiz üçün xüsusi guşə yaradılıb. Cavidin evində də belə, ayrıca bir guşə var.

Şəhidlərin müəllimləri, qonşuları, dostları, döyüş yoldaşları onlar haqqında qısa fikirlərini bölüşdülər. Onların yaxşı, vətənpərvər, cəsur insanlar olduqlarını bildirdilər və kəndin bu iki şəhid qardaşlarıyla qürur duyduqlarını ifadə etdilər.

Adamların susqun danışığına qulaq asdıqdan sonra İlham ata danışmaq istədiyini bildirdi. Cavidin çox sakit uşaq olmasından, yaşlıları və müəllimləri ilə mehribanlığından, valideynlərinin sözünü yerə salmadığından, onlara qarşı diqqətli olmalarından, müəllimlərinin rəğbətini qazanmalarından, Çingizin şən və mehribanlığından danışdı onların hərbi xidmətlərinə keçid etdi. Yəqin, bütün bunlar övladlarının vətən, dövlət üçün etdiklərindən qürurlandırdığından idi.

"Cavid əsgərlikdən gələndən iki il sonra Çingiz kimi hərbiçi olmaq istədiyini dedi. Razi olmurduq. Dirəndi. Arzusu idi. Biz də məcbur olub razılıq verdik. "Gizir hazırlığı kursu"nu bitirəndən sonra Tovuzda göndərildi. İki ilə yaxın tağım komandirinin müavini işlədi. Evə

ayda bir, ya iki dəfə gəlirdi. Tovuz döyüşlərində Polad Həşimovun şəhid olması ona çox pis təsir etmişdi. Özünə yer tapı bilmirdi. Deyirdi ki, ərizə yazıb ön cəbhəyə gedəcəyəm. Göndərişlə Gorana getdi, sonra Naftalana dəyişdi. Mühəribənin olmasını istəyirdi. Hər gün onunla əlaqə saxlayırdıq. Vəziyyətin yaxşı olduğunu deyirdi.

Sentyabrın 26-sı evlə əlaqə saxladı. Yenə hər şeyin yaxşı olduğunu dedi. Sentyabrın 27-si onunla əlaqə saxlayanda mühəribənin başladığını söylədi. Bizimlə sağollaşdı. Uşaqlardan muğayət olmağı tapşırırdı.

Cavidgilin dəstəsi sentyabrın 29-u "Mübariz" postunu alıblar. Cavid posta bayraq sancanda snayperlə vurulub. Yaralanıb. Əsgərləri gəlib onu çıxarmaq istəyiblər. Cavid: "Hər yer minalıdır, gəlməyin", - deyib. Sonacan döyüşüb. Sonra minamyotla vurularaq komandiri ilə birlikdə şəhid olub. Altı gün neytral zonada qalıb. Oktyabrın 4-də meyitini gətirdilər. Cavid kəndimizin ilk şəhidi olaraq dəfn olundu.

Çingiz "Gizir hazırlığı kursu"nu bitirib beş il Naxçıvanda, sonra Tovuzda həmlə taborunda hərbi qulluğunu davam etdirdi.

2020-ci il sentyabrın 25-də evə buraxıldı. "Sizinlə görüşə gəlmişəm", - dedi. Özünə soyuq silah, papaq almışdı.

Sentyabrın 26-da hərbi hissəyə qayıtdı. Uzun müddət xidmət etdiyinə və bacarığına görə Çingiz Murova göndərildi. Bizimlə əlaqə saxladı. Hər şeyin yaxşı olduğunu bildirdi. Sonra məxfi eməliyyata getdiyindən özü zəng elədi. Caviddən nə xəbər olduğunu soruşdu. Əlaqə yarada bilmədiyimizi dedik. Özü Cavidin şəhid olduğunu bilse də, bizə bildirmədi. Döyüş yoldaşları, komandirləri Çingizə qardaşının dəfnində iştirak etməlisən deyəndə bir az fikrə getdikdən sonra ayağa qalxıb "Cavidin orda dəfn edilən qoxdur. Mən onun və bütün şəhidlərimizin qanını yerə qoymayacağam", - deyərək döyüşə atılıb.

Cavid dəfn olunan gün, oktyabrın 4-də Çingiz 18 nəfər zabit heyəti ilə birlikdə düşmən postunda qəhrəmancasına şəhid olub. Ermənilər onları xəndək qazaraq basdırıblar. 78 gündən sonra tapıldılar. DNT analizindən sonra Çingiz dekabrın 18-də dəfn olundu.

Çingiz kəndimizin ikinci şəhidi idi.

Mən və anası Cavid və Çingizin qəhrəmanlığı və şəhidliyi ilə qürur duyuruq".

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Ruhları şad olsun.

Biz bütün şəhidlərimizlə fəxr edirik".

Bu, bir atanın gözünü uzaq-

lara dikərək şəhid oğulları haqqında dedikləri idi.

Cavid və Çingizin necə döyüşdüyünü, necə şəhid olduğunu onların dəfninə gələn komandir və döyüş yoldaşları danışdı.

Kənddə kimin çətinliyi, həll olunması müəkkəb olan problemi olursa, İlham ataya müraciət edirlər. O da heç kəsin müraciətinə etinasız qalmır. Əlaqədar təşkilatlar hörmətini saxladığından məsələni yoluna qoyurlar. Mən orda olduğum günlərdə də bunun şahidi oldum.

İlham ata bütün cavanları öz uşağı gözündə görür. Bəlkə də, bu xeyirxahlıqla bərabər bir təsəllidir.

Evdə olmayanların ətrafda axtarırdı. Kim bilir...

İlham atayla çox söhbət etdik. Danışmaqlarını, demək istəmədiklərini də baxışlarından oxudum. Qaçırmaq istədiyi baxışlarından.

Ata ən çox edəcəklərindən danışdı. Şəhid övladlarını yaşatmaq üçün edəcəklərindən. Atanın, ananın bundan sonra edə biləcəklərindən...

Allah sizə səbir versin qəhrəman şəhidlərimizin valideynləri!

Belə övladlar böyüdüyünüzə görə qarşınızda baş əyirəm.

Mən dəyişən həyatı bəzən özü də bilmədən söhbətdən qaçan İlham atanın, Faya ananın, Türkan xanımın baxışlarında gördüm. Kimi burdan görünməyən uzaqlara baxırdı, kimi yollara, məhəlləyə, kimi evə, açılan qapıya... Hərənin gözündə müxtəlif ölçüdə kölgə vardı. Bu kölgələrin qucaqlaşanı da oldu, durub baxanı da, susanı da. Havalər qaralanda kölgələr yox olan kimi, o kölgələr də səsdən yox olurdular...

Sonra özünə danışdığın sözlərdən qurursan o kölgələri. Bu söz kölgələrin böyüyü də olur, kiçiyi də. Amma olur...

Yeniabad kəndindən ayrılıram.

Ürəyim arxada, doğmasını qoyub gələn kimi doğmalaşdığım, gözləri qapıya dikilən ata-ananın və niğaran şəhid övladlarının yanında qalır. Gözlərimdə, yollardakı şəhid şəkillərində...

Şəhid Cavid və Çingizin bulaq abidə kompleksindən, qəbiristanlıqdakı şəhid məqbərəsindən və yol boyu hər tərəfindən baxan şəkil baxışlarından "Biz Vətəni qoruduq, torpaqları işğaldan azad etdik. Ruhumuz da hər zaman sizinlədir!" oxunurdu.

O baxışlar kim hara gedirsə, onu ora kimi ötürürdü.

Məni də Bakıya kimi...

SON.
Refail TAĞIZADƏ